

VILÁG- TÖRTÉNET

11. (43.) évfolyam 2021. 3.

A BÖLCSÉSZETTUDOMÁNYI KUTATÓKÖZPONT
TÖRTÉNETTUDOMÁNYI INTÉZETÉNEK FOLYÓIRATA

- **BÚR GÁBOR**
A SZUBSZAHARAI AFRIKA SZEREPE
A MAGYAR NÉPKÖZTÁRSASÁG KÜLPOLITIKÁJÁBAN
- **HORVÁTH EMŐKE**
MAGYAR-CHILEI KÜLKAPCSOLATOK A HIDEGHÁBORÚ
KORAI SZAKASZÁBAN, 1947-1965
- **PÁL ISTVÁN – SZILÁGYI ÁGNES JUDIT**
PÁRBESZÉD AZ ENSZ-BEN
- **PRANTNER ZOLTÁN**
A JEMENI „MAGYAR KÓRHÁZ”
- **VÁMOS PÉTER**
MOSZKVA ÁRNYÉKÁBAN
- **SZEMLE**
ORDASI ÁGNES, TÓTH FERENC, VAJDA ZOLTÁN, MARTÍ TIBOR ÍRÁSAI

TARTALOM

Magyarország külkapcsolatai az Európán kívüli világgal a hidegháború idején (Horváth Emőke)	335
<i>Tanulmányok</i>	
Búr Gábor: A szubszaharai Afrika szerepe a Magyar Népköztársaság külpolitikájában	339
Horváth Emőke: Magyar–chilei külkapcsolatok a hidegháború korai szakaszában, 1947–1965	353
Pál István – Szilágyi Ágnes Judit: Párbeszéd az ENSZ-ben. Adalékok a Magyarország és Costa Rica közötti kapcsolatfelvétel történetéhez	373
Kupi László: Havannai emberük? Az Egyesült Államok és a Batista-puccs	393
Prantner Zoltán: A jemeni „Magyar Kórház”. Magyarország és Jemen egészségügyi együttműködése az 1960-as évek második felében	421
Vámos Péter: Moszkva árnyékában. Magyar–kínai kereskedelmi kapcsolatok a hidegháború idején	441
<i>Műhely</i>	
Hermann Gabriella: Erdély védelmében. A Romániai Emberi Jogokért Bizottság működésének első három éve, 1976–1978	461
<i>Szemle</i>	
A lelkiismereti szabadság világtörténete (Tóth Ferenc)	493
Vágyak, rendszerek, valóságok (Vajda Zoltán)	497
Pozícióőrzés és lokálpatriotizmus. Fiume az első világháború után (Ordasi Ágnes)	502
Az abszolutizmus kora (Martí Tibor)	507

CONTENTS

The Foreign Relations of Hungary with the Non-European World during the Cold War (Emőke Horváth)	335
<i>Studies</i>	
Gábor Búr: The Role of Sub-Saharan Africa in the Foreign Policy of the Hungarian People's Republic	339
Emőke Horváth: Hungarian–Chilean Foreign Relations in the Early Stages of the Cold War, 1947–1965	353
István Pál – Ágnes Judit Szilágyi: Dialogue in the UNO: Contributions to the History of the Establishment of the Diplomatic Relations between Hungary and Costa Rica	373
László Kupi: Their Man in Havana? The United States and Batista's Coup d'État of 1952	393
Zoltán Prantner: The "Hungarian Hospital" in Yemen: Health Cooperation between Hungary and Yemen in the Second Half of the 1960s	421
Péter Vámos: In Moscow's Shadow: Sino–Hungarian Trade Relations during the Cold War	441
<i>Workshop</i>	
Gabriella Hermann: Defending Transylvania: The First Three Years of the Committee for Human Rights in Rumania, 1976–1978	461
<i>Book Reviews</i>	
A History of the Freedom of Thought (Ferenc Tóth)	493
Austerities and Aspirations: A Comparative History of Growth, Consumption, and Quality of Life in East Central Europe since 1945 (Zoltán Vajda)	497
The Fiume Crisis: Life in the Wake of the Habsburg Empire (Ágnes Ordasi)	502
The Age of Absolutism (Tibor Martí)	507

Párbeszéd az ENSZ-ben

Adalékok a Magyarország és Costa Rica közötti kapcsolatfelvétel történetéhez

A Magyarország és Costa Rica közötti korai kapcsolatokra vonatkozó alapadatok még a 2000-es években, elsősorban publikált források alapján sikerült összegyűjtenie a magyar külügyi szolgálat történetével foglalkozó Sáringer Jánosnak, illetve a latin-amerikai magyar emigrációt kutató Torbágyi Péternek. Előbbi így fogalmaz: „Szembetűnő, hogy Közép-Amerikában jelentős számú konzuli hivatal képviselte Magyarországot: a két világháború között minden közép-amerikai országban, a karib-tengeri szigeteken pedig Kubában, Haitiben és Costa Ricában működött magyar konzuli hivatal. Itt ugyan tiszteletbeli konzulátusok működtek, és több esetben nem magyar állampolgárságú konzul látta el a magyar érdekképviseletet, a nagyszámú konzulátus mégis azt mutatja, hogy Magyarországnak ebben a földrajzi régióban is jelentős kulturális és gazdasági kapcsolatai voltak. Ezenkívül a tiszteletbeli konzulátusok nagy számában a közép-amerikai magyar emigráció is fontos szerepet játszhatott.”¹

Torbágyi adatai szerint 1909. április 4-én Costa Rica a bécsi főkonzulátus és a trieszti konzulátus után Budapesten nyitott tiszteletbeli konzulátust, amely az Osztrák–Magyar Monarchia felbomlása után is működött, egészen 1943-ig. 1911-ben kereskedelmi szerződéskötésre vonatkozó tárgyalások indultak a két ország között, de az első világháború végén, 1918. május 23-án Costa Rica hadat üzent Németországnak és az Osztrák–Magyar Monarchiának, s így a kapcsolatok megszakadtak. A viszony csak az 1930-as évtized közepére rendeződött. A századelőn a magyar érdekek képviseletét a washingtoni követ látta el, illetve San Joséban tiszteletbeli konzulátus működött. Ez utóbbi feladatkörét 1916-ban a német konzul vette át. 1937-ben Magyarország ismét saját tiszteletbeli konzulátust állított fel (Sáringer úgy tudja, már 1936-tól).² A második világháború idején, miután 1941. december 11-én Costa Rica hadat üzent Németországnak és Olaszországnak, 1943-ban Magyarországgal is megszakadtak a diplomáciai kapcsolatok. Ezek helyreállítására nagy-

* Szilágyi Ágnes Judit az ELTE BTK Történeti Intézet Új- és Jelenkori Egyetemes Történeti Tanszékének vezetője, habilitált egyetemi docens (1088 Budapest, Múzeum körút 6–8., szilagyi.agnes@btk.elte.hu); Pál István az ELTE BTK Történeti Intézet Új- és Jelenkori Egyetemes Történeti Tanszékének adjunktusa (1088 Budapest, Múzeum körút 6–8., pal.istvan@btk.elte.hu).

1 Sáringer, 2005. 99.

2 Uo. 153.

követi szinten 1970. május 14-én került sor.³ Dömény János egykori diplomata közli a dátumot, valamint azt is, hogy a magyar kormány előbb „áthelyezte a nagykövetséget Nicaraguából Costa Ricába, (...) [majd az] 1990 utáni időszakban 6 magyar külképviselet (Bolívia, Venezuela, Uruguay, Costa Rica, Ecuador, Peru) működését függesztettük fel költségvetési nehézségekre hivatkozva.”⁴ A diplomáciai képviseltek kölcsönös újrainyitása ügyében az 1960-as évek közepétől mindkét fél részéről óvatos, előzetes puhatolózás és hosszas előkészítés indult meg. A folyamatot tanulmányunkban magyar iratanyagból, az Állambiztonsági Szolgálatok Levéltárának dokumentumai, illetve külügyi jelentések alapján kívánjuk bemutatni.

Két ENSZ-diplomata

A hidegháború viszonyai között kevés fórum kínálkozott arra, hogy a két, egymástól távoli ország – melyeket a vasfüggöny is elválasztott – képviselői kapcsolatba kerüljenek egymással. Az egyik alkalmas helyszín az ENSZ New York-i Közgyűlése volt. Itt találkozott történetünk két főszereplője. Egyikük, Szilágyi Zoltán (fedőneve „Széki”) a Magyar Népköztársaság (MNK) ENSZ-küldöttségének beosztott diplomatája,⁵ egyben a budapesti Belügyminisztérium (BM) III/I. (Hírszerző) Csoportfőnökség⁶ titkos munkatársa (az állambiztonság nem hivatásos állományú, önkéntes segítője) volt.⁷ New York-i működését III. o. titkárként kezdte 1963-ban.⁸ Egy évtized múlva, 1973-ban – sajtóhírek szerint – még mindig észak-amerikai külszolgálatban találjuk, és a magyar küldöttség tagjaként szólal fel az ENSZ-ben a gyarmatok helyzetével foglalkozó bizottsági üléseken.⁹ További pályájáról azonban nem rendelkezünk megbízható adatokkal.

A másik főszereplő, dr. José Luis Redondo Costa Rica-i miniszteri tanácsos hazája ENSZ-missziójának helyettes vezetője.¹⁰ Szilágyi Zoltán „Széki” Kalifornia-

3 Torbágyi 2007. 270.; Torbágyi, 2009. 191–193. Costa Rica tiszteletbeli konzulátusa Budapesten, az V. kerületi Hold (Gróf Klebelsberg) u. 15. szám alatt volt, Kánitz Vilmos, majd Telléry József vezetésével. Magyarország konzuli hivatalát a San José-i Avenida Centralon Paul Ehrenberg vezette.

4 Dömény, 2009. 38., 42., 48.

5 Azonosítása külügyi iratok alapján történt. MNL OL XIX-J-1-j SZT Iratok Costa Rica 002705/72/1965. A New York-i nagykövetség jelentése (előadó: Szilágyi Zoltán): Dr. Redondo Costa Rica-i helyettes ENSZ-képviselő magyarországi látogatása. New York, 1965. március 26.

6 Tóth, 2013. 413.

7 Baráth–Geccsényi, 2015. 66.

8 A Népköztársaság Elnöki Tanácsának 12/1963. számú határozata az ENSZ Közgyűlésének rendkívüli ülészakán a Magyar Népköztársaság képviseletéről. In: *Magyar Közlöny*, 1963. május 11. 216.

9 Péter János megbeszélései. In: *Népszava*, 1973. október 6. 1.; Magyar felszólalások az ENSZ-ben. In: *Népszabadság*, 1973. november 4. 2.

10 José Luis Antonio Redondo Gómez Paz (1923–2018?): nemzetközi jogász, a Costa Rica-i Egyetem (*Universidad de Costa Rica*) tanára, magas rangú diplomata. 1951 áprilisától Costa Rica első spanyolországi követségén teljesít szolgálatot; 1962 és 1966 között az ENSZ-misszió tagja, nagyköveti rangban a misszió helyettes vezetője; 1980-tól az Európai Közösség Bizottságánál képviseli hazáját, 1980–1982-ben brüsszeli nagykövet. 1990-ben feleségével, Mariá de los Ángeles Alvarado de Redondóval és lányával, Olga Cristina Redondóval művészeti galériát nyitott a Costa Rica-i fővárosban, ami a mai napig működik (*Casa Real – Galería & Enmarque*).

ban tett látogatása alkalmával ismerkedett meg vele. Megtudta tőle, hogy Redondo előzőleg a San José-i egyetem jogászprofesszora volt, és mielőtt 1962-ben az ENSZ-hez került, Spanyolországban, illetve két évig Nyugat-Németországban is élt. A titkos munkatárs jóindulatú, barátságos, szókimondó emberként írta le a Costa Rica-i tanácsost, aki hamar nyilvánvalóvá tette előtte, hogy országát szíve szerint megszabadítaná az USA ránehezedő nyomásától.¹¹ Az Amerika-ellenesség könnyen közös ideológiai platformot teremtett a szocialista országból érkezett diplomata és közép-amerikai kollégája között. Ezen túlmenően a magyar titkosszolgálat részéről Redondo iránt az is bizalmat ébresztett, hogy a Costa Rica-i kormánykörökhez baráti, illetve rokoni szálakkal kötődő személyként tüntette fel magát. A titkosszolgálat tevékenysége inkább a célszemély politikai elkötelezettségét és ennek alapján beszervezhetőségét próbálta kipuhatolni, rokoni kapcsolatainak ellenőrzésére kevesebb figyelmet fordított.

1962-től a BM III/I-es Csoportfőnökség 1-es Osztályán az angol–amerikai, majd 1964-től az önálló amerikai alosztály működési területéhez az Egyesült Államokon kívül Kanada és Brazília – valamint az 1960. decemberi állapot szerint Argentína és Mexikó¹² – is hozzátartozott.¹³ A washingtoni rezidentúra 1951-ben, a magyar ENSZ-képviselő fedése alatt, a New York-i pedig 1956-ban kezdte meg működését. Az utóbbinak operatív szempontból több előnye is volt. Míg a kisvárosias Washington D. C. területén az FBI (*Federal Bureau of Investigation* – Szövetségi Nyomozó Iroda), a legfontosabb amerikai elhárító szerv¹⁴ könnyen ellenőrzése alá vonhatta a magyar követséget és annak teljes személyzetét, az északkeleti metropoliszban ez már korántsem volt ilyen egyszerű. Az ENSZ-palota mind az FBI, mind a helyi rendőrség számára tiltott övezetnek számított, a népes delegációk körében könnyű volt az elhárítás által csak nehezen, közvetetten ellenőrizhető kapcsolatokat építeni.¹⁵

Ahogy a KGB (*Komitet Goszudarsztvennoj Bezopasznosztyi* – a szovjet Állambiztonsági Bizottság) hálózatából 1945 után fokozatosan eltűntek az ideológiailag elkötelezett ügynökök, és kudarcba fulladt az USA szövetségi kormányzatába történő közvetlen behatolás, a szovjetek a dél-amerikai és ázsiai országok ENSZ-képviselőit vagy a delegált titkársági munkatársakat próbálták beszervezni. A cél az volt, hogy az amerikai külpolitikai törekvések titkos mozzanatait a harmadik világbeli szövetségesek diplomatái segítségével kémleljék ki.¹⁶ A magyar hírszerzésnek ebben kellett segítenie a szovjet társszervet, illetve arra törekedett, hogy – a fejlődő országokat megcélzó külpolitikai offenzíva jegyében¹⁷ – elfogadtassa a Kádár-rendszert. Dömény János ezzel kapcsolatban megjegyzi: „A magyar külpoli-

11 ÁBTL 3. 2. 4. K-1810/66/T. „Abeillé” beszervezési jelölt. IX/15. sz. utasítás „A”-tól Róna elvtársnak! New York. Tárgy: J. L. Redondo. Budapest, 1963. szeptember 12. 88.

12 Palasik, 2013. 85–87.

13 Tóth, 2013. 414–417.

14 Batvinis, 2007. 75.

15 Nagy, 2020. 11–20.

16 Andrew–Mitrohin, 2000. 218–226.

17 Baráth–Gecsenyi, 2015. 55–60.

tika Latin-Amerika iránti érdeklődésének erősödését mutatja, hogy az 1960-tól 1975. május végéig tartó időszakban 95 párt-, 164 kormány- és 74 elnöki tanácsi határozat foglalkozott a kétoldalú kapcsolatok legapróbb ügyeivel is.¹⁸

1963-ban kezdődött a José Redondo személyére vonatkozó „tanulmányozási folyamat”. A magyarok azt próbálták eldönteni, hogy Amerika-ellenessége elegendő alapul szolgál-e a megközelítéséhez, vagy bevonása meggyőződése ellenére sem vihető keresztül, és csak társadalmi kapcsolatként lehet felhasználni.¹⁹ Az utóbbiak közé olyan közéleti személyiségek tartoztak, akik hajlandók voltak arra, hogy politikai kérdésekről négy szemközt vitatkozzanak a szovjet tömb képviselőivel. A beszélgetések elsődleges célja a befolyásolás volt, annak érdekében, hogy az adott ország és az Egyesült Államok közötti viszonyt gyengítsék. Így történt ez például Costa Rica vezető politikusa, José Figueres Ferrer²⁰ esetében is. Az 1960-as évek végétől baráti kapcsolatot tartott fenn A. J. Moszolovval, a San José-i KGB-rezidenssel, aki ennek révén a közép-amerikai térség politikai és gazdasági helyzetéről jutott értesülésekhez.

Tanulmányozás, az esetleges beszerzés céljai

Mi értelme lett volna egy Costa Rica-i diplomata beszerzésének? Az állambiztonsági iratokból a magyarok számára három fontos cél rajzolódik ki vele kapcsolatban.²¹ Egyrészt az I. Csoportfőnökség a latin-amerikai politikai fejleményekről és az USA térségbeli szerepéről, az Amerikai Államok Szervezete (AÁSZ) terveiről, intézkedéseiről kívánt belső, első kézből származó, a hivatalos bejelentéseket megelőző információhoz jutni.²² Ez lehetségesnek tűnt, mivel Washington a Közép-Amerikával kapcsolatos terveibe gyakran San Josét is bevonta, és rajta keresztül, egy titkos csatorna kiépülése esetén a magyar fél hasznos értesüléseket szerezhetett volna. Ennek érdekében a magyar ENSZ-diplomata, egyben hírszerző, általában hosszabb, kötetlen, fehér asztal melletti beszélgetéseket kezdeményezett Costa Rica-i kollégájával, aki ezeken a találkozókön többször tett Amerika-ellenes, illetve Castro-

18 Dömény, 2009. 36.

19 ÁBTL 3. 2. 4. K-1810/66/T. „Abeillé” szervezési jelölt. [szám nélkül] sz. utasítás „A”-tól Róna elvtársnak! New York. Tárgy: Redondo ügye. Budapest, 1964. október 14. 36.

20 José Figueres Ferrer (1906–1990): az 1948-as forradalom vezéralakja, a II. Costa Rica-i Köztársaságot létrehozó junta elnöke (1948–1949). 1953–1958 között, majd 1970–1974 között az ország köztársasági elnöke. 1974-től már jobbra csak a tévétársasága irányításával foglalkozott, az őt közelebbről ismerő kubai vezetés egyre következtelenebbnek, kiszámíthatatlanabbnak tartotta, és a KGB is lemondott további felhasználásáról. Vö. Andrew–Mitrokhin, 2006. 58–69.

21 Lásd például a Kassai Ervin rendőr főhadnagy és Szilágyi Zoltán között folytatott budapesti megbeszélés tartalmát: ÁBTL 3. 2. 4. K-1810/66/T. „Abeillé” szervezési jelölt. BM III/I. Csfség 1-A alosztály. Tárgy: José Redondo ügye. Budapest, 1964. június 18. 30–32.

22 ÁBTL 3. 2. 4. K-1810/66/T. „Abeillé” szervezési jelölt. 0520/A-1964. sz. jelentés. Tárgy: Redondo. New York, 1964. május. 27. 27.

párti kijelentéseket. Például 1964. április 4-én a *Chardas* nevű magyar étteremben, ahová feleségével együtt érkezett.²³

Véletlenül alakult úgy, hogy ez néhány nappal a latin-amerikai politikai vi-szonyokat felkavaró március 31-i brazil katonai hatalomátvétel után történt. A Rio de Janeiro-i fejlemények a magyar hírszerző megfigyelése szerint kifejezetten ag-gasztották Redondót, aki az események háttérében egyértelműen az USA mester-kedését látta. Abból indult ki, hogy Washington alig néhány órával a puccs után támogatásáról biztosította az új rezsimet.²⁴ (A titkos munkatárs néhány hét múlva azt is megtudta Redondótól, hogy a Costa Rica-i kormány a riói hatalomátvétel el-lenére nem szakítja meg a diplomáciai kapcsolatot Brazíliával, de hatni próbál majd az új vezetésre, hogy folytassa a dél-amerikai országban korábban megkezdett tár-sadalmi reformokat.)²⁵ Redondo úgy vélte, hogy Brazília után hasonló politikai for-dulat várható Brit Guyanában, de Chilével és Mexikóval kapcsolatban is változások-ra számított. A közelgő chilei választások kimenetele kétségesnek tűnt neki, azt vi-szont már biztosra vette, hogy Mexikóban a belügyminiszter lesz az új és egyben Amerika-barát elnök.²⁶

Redondo szerint Kuba nehezebb külpolitikai helyzetbe kerülhet a fentiek tükrében, de leszögezte, az új rendszer vívmányait akkor sem lehet már megsem-misíteni, ha esetleg Castrót likvidálják. „Széki” rákérdezett, hogy a tanácsos hal-lott-e ilyen tervekről, de nemleges választ kapott, és Redondo azzal pontosította a véleményét, hogy szerinte a kubai társadalmi változások nemcsak Castro személyé-től, hanem a nép állásfoglalásától is függnnek. Arról beszélt még, hogy úgy látja, az Amerikai Államok Szervezete nem készül újabb Kuba-ellenes lépésre, és leszögez-te, hogy az Egyesült Államok Thomas C. Mann²⁷ nevéhez kötődő, keménykezü Latin-Amerika-politikája többek között a Costa Rica-i kormányzatban is visszatet-szést keltett.

Kuba helyzete egyébként visszatérő témája volt a magyar és a Costa Rica-i diploma-ta beszélgetéseinek. Május 13-án, bár csak 20 percre találkoztak az ENSZ-székházban,²⁸ Redondo beszámolt a Kubával kapcsolatos fejleményekről: a Castro-ellenes kubai emigránsok levélben fordultak az AÁSZ tagállamaihoz, hogy

23 Erről a találkozóról lásd: ÁBTL 3. 2. 4. K-1810/66/T. „Abeillé” szervezési jelölt. 0507/A-1964. sz. je-lentés. Tárgy: Dr. José Luis Redondo, Costa Rica helyettes állandó ENSZ-képviselője. New York, 1964. május 20. 20–21.

24 Kétségtelen, hogy az április 15-től az elnöki tisztelet betöltő Humberto de Alencar Castelo Branco tábor-nok és hívei, a *castelisták* a brazil hadsereg USA-barát köreiből tartoztak, de a puccs feltételeit számos más, belpolitikai tényező teremtette meg. Lásd: Fausto, 2011. 262–284.

25 ÁBTL, a 23. jegyzetben idézett jelentés. New York, 1964. május 20. 23.

26 A júliusban esedékes mexikói választásokon Gustavo Díaz Ordaz Bolaños győzött, aki már korábban is kifejezetten szívélyes személyes viszonyt ápolt Lyndon B. Johnsonnal. Korábban, 1958–1964 között az ország belügyminisztere volt. Vö. Niemeyer, 1986. 159–160.

27 Thomas C. Mann (1912–1999) az USA magas rangú diplomatája, 1964-ben az Amerika-közi ügyekért fe-lelős külügyminiszter-helyettes (*Assistant Secretary of State for Inter-American Affairs*). Az USA 1961-ben zárta be havannai követségét, és a teljes kereskedelmi embargó, a beutazások és a pénzügyi tranzakciók tilalma 1962 óta már érvényben volt Kubával szemben. Fidel Castro 1964-es, a két ország feszült viszonyá-nak enyhítését célzó sajtónyilatkozata Washington részéről viszonzatlan maradt. Kerekes, 1979. 194–196.

28 ÁBTL, a 23. jegyzetben idézett jelentés. New York, 1964. május 20. 22.

ismerjenek el egy exil-kormányt Kuba hivatalos képviselőjeként.²⁹ A diplomata szerint az AÁSZ ugyan foglalkozott a kérdéssel, de nem várt pozitív választ. Bár szerinte a kubai emigránsok számíthatnak a szervezet néhány közép-amerikai tagállamának támogatására is, egy újabb inváziós kísérlet az USA közvetlen beavatkozása nélkül kudarcra lenne ítélve. Úgy vélte, hogy washingtoni segítségről a közelgő elnökválasztás előtt szó sem lehet, az AÁSZ döntését ugyanakkor nagymértékben befolyásolhatja a kubai kormány viselkedése. Ezzel kapcsolatban Redondo szerencsétlenül tartotta, hogy Havanna segítséget nyújt a venezuelai kormányellenes erők kiképzésében, mert az ilyen akciók egyértelműen Kuba ellen hangolhatják azokat is, akik eredetileg megértően viszonyultak Castróhoz.

Redondo és felesége olyan jól érezték magukat a New York-i magyar étteremben, hogy kilátásba helyezték, legközelebb a lakásukon vagy egy latin-amerikai stílusú szórakozóhelyen látják vendégül a Szilágyi házaspárt. Erre május 16-án került sor, amikor vacsorázni hívták őket a Nyugati 58. utcai *Chateau Madrid* nevű étterembe, a New Yorkban élő latin-amerikaiak egyik törzshelyére. A műsor szünetében beszélgetésük leginkább Kubával foglalkozott. Redondo ekkor már valószínűsítette, hogy az USA megpróbálja nyíltan, erőszakkal megdönteni Castro rendszerét, mert az emigránsoknak önmagukban nincs elég erejük egy újabb partraszálláshoz.³⁰ Az Egyesült Államok közvetlen beavatkozását ugyanakkor világháborús kockázatként értékelte. A Costa Rica-i diplomata belső változásokkal számolt a karibi szigetországban, és nem látta reális veszélynek, hogy Castro ellen újabb merénylet készülne. Ezt arra alapozta, hogy még ha sikerrel járna is egy ilyen akció, azzal az egyébként is borzasztóan erős USA-ellenesség kezelhetetlenné válna a térségben, és az Washington szempontjából sokkal többet ártana, mint használna. Redondo inkább azt jósolta, hogy a kubai-észak-amerikai viszony normalizálódik a szovjet-amerikai tárgyalások árnyékában. Mindettől függetlenül nem zárta ki, hogy Brazília után Mexikó is megszakítja a diplomáciai kapcsolatot Havannával.³¹

Redondo ugyanakkor felhívta „Széki” figyelmét, hogy már a kubai forradalom előtt is volt példa a térségben az USA érdekeit súlyosan sértő lépésekre, például amikor Mexikó államosította a külföldi olajvállalatokat.³² Ez hiába érintette hátrányosan Washington, mégsem tudott érdemi ellenintézkedést tenni. A közelgő mexikói választásokat illetően egyébként fenntartotta korábbi véleményét az Amerika-

29 Az USA-ba emigrált kubaiak az 1960-as évek elején több mint száz különböző kisebb-nagyobb politikai jellegű szervezetet hoztak létre. 1961. március 22-én három vezető személyiségük, José Miro Cardona, Manuel Antonio de Varona és Manuel Ray New Yorkban sajtókonferenciát tartott, s nyilvánosságra hozta „az ideiglenes kormány minimális programját”. Az USA nem támogatta, hogy területén kubai exil-kormány alakuljon, bár ennek szükségességét az 1960-as években az emigránsok újra és újra felvetették. A szervezetek nagyobb fokú integrációja 1962 folyamán történt meg. Kerekes, 1979. 75., 132.

30 Az 1961. áprilisi disznó-öbölbeli (*Playa Girón*) invázió és az 1962-es *Operation Ortsac* már megtörtént. 1960 és 1965 között Fidel Castro és más kubai vezetők ellen több merényletet kíséreltek meg. Kerekes, 1979. 71–82.

31 Ez a két ország volt a leginkább tartózkodó Kuba elítélésében (1960 augusztusában a San José-i értekezleten, majd 1961 augusztusában és 1962 januárjában a Punta del Este-i tanácskozásokon), de Brazília politikája az 1964-es katonai puccs után megváltozott, diplomáciai viszonya a szigetországgal 1964-től 1986-ig szünetelt. Kerekes, 1979. passim.

32 Utal Lazaro Cárdenas mexikói elnök 1938-as intézkedésére. Bővebben: Horváth, 2001. 47–72.

barát belügyminiszter győzelmével kapcsolatban, bár ettől még nem várta egyértelműen az USA és Mexikó további közeledését. Úgy vélte, hogy inkább a realpolitika érvényesül majd: a mexikói vezetés tudja, hogy az Egyesült Államokat nem lehet megkerülni, ám szó sem lesz az ország külpolitikai irányvonalának megváltoztatásáról.

A Kuba és az Egyesült Államok közti viszony feszültebbé válása, az Amerikai Államok Szervezetének 1964. júliusi tanácskozása, illetve a kubai válaszként született Santiago de Cuba-i nyilatkozat után „Széki” újabb hosszabb beszélgetést kezdeményezett Redondóval.³³ 1964. október 5-én a *Hotel Sheraton East Old Viennese* éttermében ebédeltek, a New York-i Park Avenue és az 51. utca sarkán, ahol ismét az aktuális nemzetközi politikai kérdésekről esett szó.³⁴ Redondo elmondta, hogy a Kuba és az Egyesült Államok közötti feszült helyzetben Castro kérésére Spanyolország közvetít, Mexikó pedig – az AÁSZ tagjainak többségével szemben – továbbra sem készül a diplomáciai kapcsolatok megszakítására Havannával.³⁵ José Calvillo Treviño,³⁶ a mexikói ENSZ-küldöttség első titkára ezt azzal indokolta, hogy országa vezetői nem kívánnak változtatni addigi Kuba-barát külpolitikájukon, ami egyébként Lazaro Cárdenas korábbi mexikói elnök egyetértésével is találkozott.³⁷ Pedig Lyndon B. Johnson választási kampánya során El Paso mellett találkozott Lopez Mateos mexikói elnökkel, és gesztusként egy vitatott terület visszaadásáról is tárgyalt vele. („Széki” értesülése pontatlan vagy pontatlanul jegyzi le, ugyanis az USA részéről már 1963-ban megkezdődött Chamizal ügyének rendezése. Az El Pasóhoz tartozó terület a Rio Grande folyásának megváltozásával vitatottá vált a két ország között. A nemzetközi döntőbíróóság 1911-ben Mexikónak ítélte. John Fitzgerald Kennedy elnök 1962-es mexikóvárosi látogatásakor már ígéretet tett vendéglátójának, Adolfo López Mateosnak, hogy véglegesíti a határkiigazítást. A két fél szakértői a megállapodást 1963 augusztusára el is készítették. Ratifikálására azonban már csak Lyndon B. Johnson elnöksége idején, december 20-án kerülhetett sor. Johnson, aki különösen szívén viselte a déli szomszédal való jó viszonyt, 1964

33 Az USA venezuelai kezdeményezésére nem kevesebbet akart elérni, mint hogy az AÁSZ valamennyi állama szakítsa meg kapcsolatait Kubával, mert „a kontinens biztonságát és békéjét veszélyezteti” (például a venezuelai gerillák felfegyverzésével). A határozatot Kuba a Santiago de Cuba-i nyilatkozatban visszautasította. Bővebben lásd: Kerekes, 1979. 197–198.

34 A találkozásról és az ott elhangzottakról lásd: ÁBTL 3. 2. 4. K-1810/66/T. „Abeillé” szervezési jelölt. 1007/A-1964. sz. jelentés. Tárgy: Redondo. New York, 1964. október 20. 38–42.

35 „Az Egyesült Államok Kuba elszigetelésére irányuló politikája éppen ekkoriban minden korábbinál intenzívebbé vált. 1964 végén már csak egyetlen latin-amerikai kormány állt ellen az amerikai nyomásnak; csak Mexikóval maradt fenn Kuba diplomáciai kapcsolata, de a mexikói kormány is pusztán formális tette e viszonyt.” Kerekes, 1979. 189–190. Mexikó a kubai forradalmat követően sem az AÁSZ-ben, sem az ENSZ-ben nem szavazta meg a Kuba-ellenes határozatokat.

36 Mexikói diplomata, 1947–1948-ban követ Bolíviában, 1965 májusától konzul az új-mexikói Albuquerque-ben.

37 Cárdenas 1934–1940 között Mexikó elnöke, de még az 1960-as években is aktív politikus volt. Csatlakozott például 1965-ben az *új nürnbergi per* kezdeményezéséhez, amit értelmiségiek (Bertrand Russell filozófus, Jean-Paul Sartre, Simone de Beauvoir, Peter Weiss írók) indítottak az észak-amerikaiak Vietnámban elkövetett háborús bűneinek kivizsgálására.

szeptemberében még felkereste a leköszönő López Mateos elnököt, akivel feltehetően Chamizalról is egyeztetett.)³⁸

Redondo a beszélgetésben kitért Charles de Gaulle dél-amerikai útjára is, megjegyezve, hogy a közös gyökerű jogrendszer kapcsot jelent Franciaország és az Újvilág köztársaságai között. Úgy értékelte, hogy a francia politikus Venezuelában tett hegemoniaellenes kijelentése egyértelműen az USA politikája ellen szólt.³⁹ Redondo a Kínai Népköztársaságról azt mondta, hogy leginkább nyugtalanságot keltett Dél-Amerikában, és nem talál megértésre.

Gibraltár helyzetéről – amiről az ENSZ gyarmati bizottságában az 1960-as években többször tárgyaltak, és küszöbönállt az 1964. október 16-i állásfoglalás⁴⁰ – a Costa Rica-i diplomata elmondta, hogy a latin-amerikai országok Spanyolországot fogják támogatni az Egyesült Királyság ellenében. Rákérdezett, hogy a keleti blokk miért nem tesz hasonlóan. „Széki” ezt azzal indokolta, hogy egy ilyen állásfoglalás a Franco-rendszer támogatása lenne, amit a szocialista tábor el akar kerülni. Redondo érthetőnek nevezte ezt az álláspontot, ám hozzátette, hogy Latin-Amerikában kedvező hatást keltene, ha a keleti tömb részéről megtalálnák a formáját, hogy mégis jelezzék, a spanyol állásponttal értenek egyet. A magyar ENSZ-diplomata ezt figyelemre méltónak tartotta, és azt jelentette haza, hogy érdemes lenne megfontolni, miként lehetne a hivatalos álláspont feladása nélkül kifejezésre juttatni a spanyolok melletti állásfoglalást.

1964. november 9-én „Széki” és Redondo éppen csak összefutott a Kamodzsza nemzeti ünnepe alkalmából rendezett fogadáson.⁴¹ Az AÁSZ december 16-ra összehívott külügyminiszteri tanácskozásáról beszélgettek. A Costa Rica-i tanácsos elmondta, hogy az értekezlet egyrészt Trinidad és Tobago, valamint Jamaica felvételi kérelmével, másrészt magának a szervezetnek a reformjával foglalkozik majd. Úgy vélte, hogy a tagfelvétel várhatóan megosztja a résztvevőket, ugyanis például Mexikó, Bolívia és maga Costa Rica is kifogásolja, hogy a két jelölt állam a Brit Nemzetközösség tagja, és így nyelvi-kulturális arculatuk az AÁSZ-en belül nem a neolatin vonalat fogja erősíteni. Hozzátette azonban, hogy az Egyesült Államok támogatása várhatóan hamar elhárítja ezeket az akadályokat. (Trinidad és Tobago 1967 óta, Jamaica 1969 óta tagja az AÁSZ-nek.)

38 Vö. Niemeyer, 1986. 160–163.

39 Ezekben az években Charles de Gaulle külpolitikai lépéseit az vezette, hogy „Franciaország világpolitikai nagyságát restaurálja, a grandeurt visszaállítsa. (...) remélte, hogy az erkölcsi nagyság és a függetlenség restaurálásával Párizs visszaszerzi a világpolitikai egyenjogúságot.” 1963–1964-ben több más tényező mellett például „a multilaterális erők amerikai tervének visszautasítása, javaslat Nyugat-Európa függetlenedésére az Egyesült Államoktól (...), Kína elismerése (...) egy-egy lépés volt a francia függetlenség De Gaulle-i elképzelésének megvalósítása útján. Olyan lépéssorozat, amelyet többen nem egyszerűen az amerikaiakkal való vitának, hanem már-már francia–amerikai hidegháborúnak minősítettek.” Gazdag, 1996. 107., 114.

40 A témáról bővebben: Kovács, 2009. 167.

41 ÁBTL 3. 2. 4. K–1810/66/T. „Abeillé” beszervezési jelölt. 1123/A-1964. sz. jelentés. Tárgy: Redondo. New York, 1964. november 28. 45–47.

A működést érintő átalakítás, amiről Redondo 1964-ben már beszélt „Széki-nek”, az AÁSZ legfőbb döntéshozó testületére vonatkozott.⁴² Mivel az Amerika-közi Konferencia vagy Értekezlet a szervezet működésében mutatkozó különböző nézeteltérések miatt már hosszú ideje nem ülésezett, feladatait egy évente összehívandó külügyminiszteri értekezletre készültek átruházni. Redondo úgy vélte, hogy a latin-amerikai államok többsége aligha lesz partner ebben, hiszen korábban a vitás ügyeket bizottsági szinten tárgyalták meg, és nem kívánatos, hogy ezt megelőzve a továbbiakban egy külügyminiszteri grémium hozzon róluk döntést.

Az első számú beszerzési cél szempontjából talán a következő két találkozó volt a leginformatívabb. 1965. február 12-én „Széki” az ENSZ-székházban látta vendégül Redondót, aki először az esedékes, 11. Amerikai-közi Konferencia előkészületeiről informálta.⁴³ Elmondta, hogy a quitói helyszínről évek óta folyó tárgyalások az ecuadori diktatúra iránti ellenszenv miatt megrekedtek. (Főként Venezuela és Peru tiltakozott, a 11. értekezletre végül sosem került sor. A 10., 1954-es konferencia után már csak három rendkívüli tanácskozást tartottak: 1964-ben, 1965-ben és 1967-ben.)⁴⁴ Redondo szerint a szervezetben vita folyt Kanada, Belize (Brit Honduras) és Guyana felvétele körül is, valamint az államok többsége szerette volna helyreállítani Kuba státusát. Erre a Costa Rica-i diplomata szerint akkor éppen elég nagy volt az esély, mert Havanna visszafogottabb lett a külföldi szervezkedések támogatásában.⁴⁵

„Széki” megtudta, hogy a következő külügyminiszteri tanácskozáson az emberi jogok helyzete napirendre kerül majd, főleg Paraguay⁴⁶ és Nicaragua komoly problémái kapcsán.⁴⁷ Redondo mint a téma szakértője maga is Rio de Janeiróba készült utazni az AÁSZ 1965 novemberében tartandó rendkívüli értekezletének előkészítésére, és megígérte, hogy beszámol majd magyar partnerének a tanácskozásról. Felhozta még a latin-amerikai államok egy mexikóvárosi találkozójának témáját és az atomfegyvermentes övezetről szóló egyezmény lehetőségét. A kérdésben Venezuela tartózkodott, a többség azonban egyetértett egy ilyen egyezmény szükségességével. A szöveg kidolgozás alatt áll – közölte Redondo –, idegen hatalom nem állomásoztathat atomfegyvert a térségben, és az érintett országok lemon-

42 Az AÁSZ létrejöttére és az Amerika-közi Konferencia felépítésére vonatkozóan lásd: Wittman, 1978. 402–405.

43 ÁBTL 3. 2. 4. K–1810/66/T. „Abeillé” beszerzési jelölt. 6/II/65/A-T-nak. Tárgy: dr. José L. Redondo Costa Rica-i helyettes ENSZ képviselő ügye. New York, 1965. február 13. 64–70.

44 A quitói értekezlet elmaradásának körülményeiről részletesen: Reid Martz, 1968. 306–327.

45 „A kubaiak a '60-as évek óta bátran képviselték magukat távoli felkelésekben és nemzeti felszabadító harcokban. Az effajta »internacionalista segítségnyújtás« a Raúl Castro vezette fegyveres erőknél becstelenséget számít, és a legmagasabb rangú tábornokok többsége átesett egy vagy több ilyen küldetésen” – írja az egykori CIA-elemző, Brian Latell (Latell, 2008. 227.). Először 1961 végén, majd az 1962. februári, második havannai nyilatkozatban „...a kubai vezető agresszíven érvet a latin-amerikai gerilla-mozgalmak első hullámának támogatása mellett. Arra buzdította a kubaiakat és a térség minden lakosát, hogy keljenek versenyre a kubai gerillákkal, és robbantsanak ki mindenütt lázadásokat.” Uo. 231.

46 Alfredo Stroessner paraguayi katonai diktatúrája (1954–1989) a legvéresebbek közé tartozott Latin-Amerikában.

47 A Somoza család formális és informális politikai egyeduralma Anastasio Somoza 1937-es megválasztása után kezdődött, majd fiai és bizalmasai 1979 júliusáig fenntartották a véres diktatúrát.

danak a saját nukleáris arzenál kifejlesztéséről. Redondo meggyőződéssel állította, hogy egyetlen latin-amerikai ország területén sincs észak-amerikai atomfegyver.

Arról is beszélt, hogy az USA ismét előhozta régi tervét egy új átjáró létesítésére a két óceán között, Nicaragua és Costa Rica részvételével.⁴⁸ A csatorna nyomvonala megegyezne a két ország határán lévő San Juan folyásával, majd nyugat felé a Nicaragua-tavon át érkezne a Csendes-óceánhoz. Így csak 20 kilométer új árok ásására lenne szükség. Ugyanakkor mivel a terv veszélybe sodorhatja a nagy édesvízű tó környezetét és a partján fekvő települések ivóvízellátását, heves vitákat váltott ki az érintett országokban. Hozzátette, hogy Costa Ricában sem lelkesedtek az ötletért. Az ország elnöke úgy nyilatkozott, hogy a földrész valamennyi államának együtt kellene működnie a létesítmény megvalósításában, hogy a csatorna sose kerülhessen idegen hatalom ellenőrzése alá.

„Széki” 1965. március 12-én ismét az ENSZ-székházban látta vendégül a Costa Rica-i tanácsost, aki ígéretéhez híven beszámolt neki az AÁSZ következő, Rio de Janeiro-i rendkívüli értekezletének előkészületeiről, ahol jelentős reformok elfogadására készülnek.⁴⁹ A legfontosabb kérdés a demokrácia fejlesztése, pontosabban annak eldöntése volt, hogy a szervezet miként viszonyuljon az újonnan hatalomra került kormányokhoz. Redondo szerint ezt a problémát az Egyesült Államok tartotta napirenden, tekintettel arra, hogy latin-amerikai partnerei közül többen nem akarták elismerni a katonai puccsal vagy választási visszaéléssel hatalomra került kormányokat. Kennedy csak a demokratikus úton alakult kormányokat támogatta, Lyndon B. Johnson viszont változtatott ezen a gyakorlaton. Costa Rica és sok más ország ezt nem fogadta túl nagy lelkesedéssel, mondván, Washington szinte bátorítja a jobboldali erőket az erőszakos hatalomátvételre. A „demokráciafejlesztés” napirendre tűzésével az USA éppen ezeket az aggályokat kívánta eloszlatni. Costa Rica és Venezuela viszont módosító indítvánnyal készült. Eszerint az AÁSZ minden olyan új kormányt elismerhet, amely – még ha erőszakkal is került hatalomra – határozottan kötelezettséget vállal arra, hogy meghatározott időn belül demokratikus választásokat tart. A jogsértések kivizsgálására Amerika-közi Emberi Jogi Bíróság felállítását helyezték kilátásba.⁵⁰ Erről az AÁSZ jogi bizottságában már folynak is a tárgyalások – mondta el Redondo –, ám szerinte az USA nyomására egyelőre még elodázzák a döntést, annál is inkább, mivel számos latin-amerikai ország ellenzi a tervet. Szerintük ugyanis egy ilyen testület működése lehetőséget teremt a belügyekbe való beavatkozásra, és felveti a szuverenitás sérelmének kérdését.

Redondo azt is megemlítette „Székinék”, hogy pár éve Guatemala, Honduras, El Salvador, Nicaragua és Costa Rica szorosabb gazdasági együttműködést

48 A Nicaragua-csatorna 19. századi tervéről bővebben: McCullough, 1986. 338–353.

49 ÁBTL 3. 2. 4. K-1810/66/T. „Abeillé” szervezési jelölt. III/11/65/A-T-nak. Tárgy: Latin-Amerikára vonatkozó információk. Jelentés. New York, 1965. március 20. 78–80.

50 A hét bíróból álló testület jogi kereteit már 1967-ben kialakították, de csak 1979-ben kezdte meg működését, San José-i (Costa Rica) székhellyel. Joghatóságát jelenleg 21 AÁSZ ország fogadja el. A magyar nyelvű szakirodalomban használatos az Emberi Jogok Amerika-közi Bírósága (EJAB) elnevezés is.

folytat egymással a Közép-amerikai Közös Piac keretében.⁵¹ A szervezet titkársága Guatemalában, bankja Hondurasban van, és a többi szervezeti egység is más-más tagországban működik. A Costa Rica-i diplomata szerint, bár hazája sok tekintetben a legfejlettebb, helyzete mégis előnytelen, mert csak késve (1962-ben) csatlakozott a szervezethez. A tagállamok közül Costa Ricában a legmagasabb a közszolgáltatási rendszer színvonala, amin a kormány még tovább szeretne javítani. 1970-ig teljes körű orvosi és nyugdíjellátás bevezetését ígéri minden munkavállaló részére, ennek terhét egyenlő részben megosztva viseli majd az állam, a munkaadó és a munkavállaló. Az ország versenyképességét ugyanakkor több tényező rontja: az árakra rakódó jelentős adók, vagy a természeti adottságok (Costa Rica más tagországokhoz képest jóval több közszükségleti cikk behozatalára szorul rá). Hátrányai ellensúlyozására a szocialista országokkal való kapcsolatkereséssel is próbál kitörési pontot találni.

A megbeszélésen ezután Kubára terelődött a szó. A San José-i kormány washingtoni nagykövetének Castro-ellenes kijelentéseit Redondo azzal mentegette, hogy kollégája talán túl sok személyes ismeretséget ápol a kubai emigráns vezetőkkel, akik befolyásolják véleményét. Ugyanakkor Redondo szerint a kubai menekültek többsége már belátta, hogy egykori hazájában a közeljövőben nem várható politikai fordulat, ezért céljuk nem más, mint a washingtoni kormánytól várható segítyek megszerzése.⁵² „Széki” vitatkozott ezzel a megállapítással, utalva a kubai emigráns kormány működésére.⁵³ Jelentése alapján a magyarországi elemzők is úgy értékelték a helyzetet, hogy Castro eltávolítása folyamatosan napirenden van.⁵⁴

Az értesülések értékelése, a célszemély felhasználhatósága

A budapesti hírszerző központban többen is véleményezték a magyar hírszerző által küldött anyagokat, és végül bizonyos fenntartással kezelték a Costa Rica-i diplomátától származó értesüléseket. „Széki” jelentéseiből az derült ki, hogy Redondo őszintén gondolja, amit mondott, és Budapesten Arányi Tibor százados (fedőneve „Pártos”) felhasználhatónak ítélte ezeket az értesüléseket.⁵⁵ Ugyanakkor egy másik elemző, Horváth József rendőr százados („Róna”), annak ellenére, hogy a „Széki” által adott jellemzést kitűnőnek tartotta, úgy látta, hogy a latin-amerikai célszemély

51 A Közép-amerikai Közös Piac 1960 decemberében jött létre, és az első generációs integrációs törekvések között a legsikeresebb volt. Vö. Lehoczki, 2007. 97–114. Costa Ricának a térséghez fűződő némileg „különutas” viszonyáról lásd: Soto, 1991. 15–30.

52 A kubai forradalmat követő másfél évtizedben mintegy félmillió kubai emigráns érkezett a floridai Miami-ba. Az Egyesült Államok kormánya ugyanebben az időszakban több mint 900 millió dollárt fordított a kubai menekülteket segítő programra. Az első tömeges, százezres nagyságrendű exodus 1965-ben kezdődött. Vö. Latell, 2008. 190.

53 „1961 januárjában az Egyesült Államok megszakította a diplomáciai kapcsolatokat Kubával és kezdte előkészíteni az intervenciót. (...) Miami-ban megalakult egy kubai »száműzött kormány«.” Pirity, 2002. 95.

54 ÁBTL, a 49. jegyzetben idézett jelentés. New York, 1965. március 20. 80.

55 ÁBTL, a 23. jegyzetben idézett jelentés. New York, 1964. május 20. 23.

semmiféle titkos értesülést nem közölt.⁵⁶ Galambos József rendőr őrnagy („Bányai”) pedig inkább óvatos volt, még 1965 elején sem látta elég érettnek a kapcsolatot ahhoz, hogy nyíltan vagy burkoltan az információszerzés igényével lehessen fellépni. Bár az ENSZ-képviselőtől származó értesüléseket, melyek egy része bizalmasnak tűnt, összességében hasznosnak találta – különösen azért, mert a jelentésekben felmerülő kérdésekről egy másik („Carl Lutz”⁵⁷ fedőnevű) társadalmi kapcsolattól is nagyon hasonló információ futott be –, a feladat megoldásához még egy-két újabb találkozót tartott szükségesnek. Borsányi Imre rendőr őrnagy („Réti”) – aki 1965. február 25-től 1969. június 30-ig működött mint New York-i rezidens⁵⁸ (ilyen minőségben „Széki” tartóztjtje volt) – is jelezte, nincs értelme a sietségnek, lesz még elég idő Redondóval foglalkozni.⁵⁹

José Redondo megfigyelésétől, esetleges beszerzésétől a magyar hírszerzés az információszerzésen túl egy másik, konkrétabb, kifejezetten Costa Ricával kapcsolatos hasznot is remélt. Az elképzelés akkor válhatott volna valóra, ha a diplomátát az általa gyakran emlegetett személyes kapcsolatai tényleges belpolitikai szerephez juttatják hazájában. Costa Rica-i döntéshozóként Budapestről esetleg megpróbálhatták volna a Magyar Népköztársaság, illetve a szocialista országok érdekeinek megfelelően befolyásolni, felhasználni.

Redondo már 1964 áprilisában, a *Chardas* étteremben töltött este alkalmával részletesebben „bemutakozott” a Szilágyi házaspárnak. Elmondta nekik, hogy apjának korábban ültetvénye volt, amit az észak-amerikai tőke által előidézett verseny következtében veszített el. Ezzel rögtön megadta a „jenkiellenes” alaphangot. A latin-amerikai diplomata arról is beszélt, hogy az 1959-ben⁶⁰ (sic!) kormányra került párt vezetőjének kérésére vállalta a kiküldetést, de csak időlegesen, mert 1965-ben mindenképp vissza kíván térni hazájába, ahol korábban a főváros, San José egyetemén nemzetközi és polgári jogot tanított. Elmondta, szeretne az otthoni politikai életben tevékenyebb szerepet vállalni.⁶¹ A külügyminisztérium felkínálta neki a San Franciscó-i konzuli tisztséget, amit szívesen el is fogadott volna, ám felesége a hazatérés mellett volt.⁶²

56 ÁBTL 3. 2. 4. K-1810/66/T. „Abeillé” beszerzési jelölt. 0520/A-1964. sz. jelentés. Tárgy: Redondo. New York, 1964. május 27. 29.

57 Francisco V. Portala kubai újságíróval azonosítható. ÁBTL 3. 2. 4. K-759. „Carl Lutz” (Francisco V. Portala).

58 Borsányi Imréről lásd: *Állambiztonsági archontológia*, 125/941. https://www.abtl.hu/ords/archontologia/f?p=108:5:::NO::P5_PRS_ID:962029 (letöltés: 2021. augusztus 23.).

59 ÁBTL, a 43. jegyzetben idézett jelentés. New York, 1965. február 13. 64–70.

60 Az ÁBTL-iratban rögzített évszám valószínűleg téves. A kronológia és Redondo kapcsolatrendszere alapján az valószínűsíthető, hogy megbízását az 1962-es választások győztesétől, a centrista, szociáldemokrata Nemzeti Felszabadítási Párt (*Partido Liberación Nacional*, PLN) színeiben induló elnök, Francisco José Orlich Bolmarcich (1907–1969) támogatta. Az előző, 1958. februári választásokat egyébként a liberális-konzervatív jobbközép párt, a Nemzeti Egységpárt (*Partido Unión Nacional*, Costa Rica, PUN) és Mario Echandi Jiménez (1915–2011) nyerte meg. A máig érvényben lévő, 1949-es alkotmány szerint az állam- és kormányfői tisztség egy kézben összpontosult. A Costa Rica-i törvényhozás egykamarás, 57 tagú. Az elnök, alelnök- és képviselő-választásokat egyszerre tartják.

61 ÁBTL, a 23. jegyzetben idézett jelentés. New York, 1964. május 20. 21–22.

62 ÁBTL, az 56. jegyzetben idézett jelentés. New York, 1964. május 27. 28.

Costa Ricában félidejénél járt az elnöki ciklus, és már a következő, 1966. februári választásokra készülődtek. A kormányzó erőnek komoly esélye volt a győzelemre, és maga Redondo is tényező lett mint a párt tagja és mint a külügyminiszter helyettesének unokatestvére.⁶³ A Nemzeti Felszabadítási Párt elnökjelöltként Daniel Oduber Quiróst (1921–1991), a kiváló intellektuelt, külügyminisztert (1962–1964) készült indítani, akinek ezért le is kellett mondania a tárcavezetői posztról. Felmerült, hogy győzelme esetén helyetteséből lesz a Costa Rica-i diplomácia irányítója. Rokona esetleges előléptetése Redondót is nagy reményekkel töltötte el. Az 1964. októberi találkozón ismételten jelezte „Székinek”, hogy a következő év elején haza kell utaznia, mert szó van arról, hogy fontos tisztséget kap. Több lehetőséggel is számolt, ahogy az a Budapestre küldött jelentésekből kiderül. Oduber – választási győzelme esetén – Costa Rica ENSZ-nagykövetének tette volna meg.⁶⁴ A tisztség presztízsét Redondo azzal emelte ki magyar kollégája előtt, hogy megemlítette, az aktuális ENSZ-misszióvezető nem más, mint az egyik legtekintélyesebb Costa Rica-i politikus, a Nemzeti Felszabadítási Párt alapítója, dr. José María Figueres Ferrer.

Arra is volt esély, hogy Redondo unokatestvére mellett külügyminiszter-helyettes lesz.⁶⁵ 1964 novemberére azonban kiderült, kinevezésével kapcsolatban jogi akadályok merültek fel, egyazon minisztériumon belül a legfontosabb tisztségeket nem tölthetik be rokonságban álló személyek. Oduber ezért egy főigazgatói poszt létrehozatalával kívánta kárpótolni Redondót, aki mégsem volt elégedett, sokat tépelődött a jövőjén. Nem akart több mint tíz évre elköteleződni a külügyi szolgálat mellett. Diplomataként jövedelme elmaradt az elvárásaitól. Az egyetemi világot jobban is szerette, a tanítás mellett ügyvédként is dolgozhatott, ami anyagi téren sokkal előnyösebbnek tűnt neki.⁶⁶ Ugyanakkor annak is örült volna, ha a lánya otthon tanul és ott megy férjhez. A házaspárnak már elege volt a New York-i, a külföldi életből, nyugalomra vágyott.

A magyar hírszerzés ugyanakkor fondorlatos módon szeretett volna megbizonyosodni arról, hogy Redondo megfelelő tisztséghez jutva alkalmas lesz-e a magyar érdekek támogatására, vagy be lehet-e szervezni informátorként. Ennek előkészítésére több terv készült: ki kell puhatolni, vajon egyetért-e azzal, hogy a szocialista országok ereje növekedni fog, és világszerte egyre több követőjük lesz; támogatja-e az USA hegemoniájának visszaszorítását célzó törekvéseket; elfogadna-e támogatást egy belpolitikai pozíció megszerzéséhez a magyarok internacionalista kapcsolatain keresztül aktivizált Costa Rica-i baloldali pártoktól, mozgalmaktól; sőt felmerült, hogy vendégül látnák őt Magyarországon.⁶⁷

63 Uo. 29.

64 ÁBTL 3. 2. 4. K-1810/66/T. „Abeillé” szervezési jelölt. 0001/A-1965. sz. jelentés. Tárgy: dr. José Luis Redondo ügye. New York, 1965. január 24. 56. 1966-ban a PLN színeiben induló Daniel Oduber Quirós vesztett. A megválasztott elnök José Joaquín Trejos Fernández (1916–2010), a PUN jelöltje lett.

65 ÁBTL, a 34. jegyzetben idézett jelentés. New York, 1964. október 20. 38–40.

66 Redondo egyetemi tervei egy évtizedre meg is valósultak, az 1970-es években részt vett a nemzetközi jogtudományos életben. 1980-tól ismét külszolgálatot vállalt, brüsszeli nagykövet lett.

67 ÁBTL, a 41. jegyzetben idézett jelentés. New York, 1964. november 28. 45–47.

A harmadik szempont az volt, hogy felcsillant a remény még arra is, hogy José Redondo rokoni és politikai kapcsolatai, esetleges magas külügyi megbízatása révén talán befolyással lesz a Magyarország és Costa Rica közötti diplomáciai viszony helyreállítására, ezt előkészítendő pedig a kereskedelmi lehetőségek bővítésére. Budapest távlati célja az volt, hogy San José segítségével oldódjon Magyarország nemzetközi elszigeteltsége, főként latin-amerikai partnerének az Amerika-közi relációban betöltött viszonylag fontos szerepe révén. Hírszerzői szempontból egy új kereskedelmi kirendeltség, illetve követség létesítése újabb fedett titkos munkatárs kiküldésére is alkalmat teremtett volna, aki nemcsak a Costa Rica-i politikát, de azon keresztül az AÁSZ tevékenységét is közelebbről tanulmányozhatta volna.⁶⁸

A kapcsolatfelvétel a két ország között egyébként már az 1960-as évek elején elkezdődött óvatos, apró lépésekben, a kereskedelmi lehetőségek feltárásával, bővítésével. A Costa Rica-i kormány maga is igyekezett diverzifikálni külkapcsolatait,⁶⁹ nyitni a szocialista országok felé, bár ez az Egyesült Államok nyomása miatt nagyon lassan haladt. Az ország legfőbb kereskedelmi partnere ugyanis az USA volt. Redondo elmondta „Székinek”, hogy a latin-amerikai elit egyes képviselői mennyire sérelmesnek találják, hogy az Egyesült Államok nem ad beutazási engedélyt olyan honfitársainak, akik már jártak a keleti blokk országaiban.⁷⁰

Costa Rica első partnere Csehszlovákia volt, és napirendre került, hogy egy küldöttség a Szovjetunióba is ellátogat, amitől a kétoldalú viszony javulását remélték San Joséban. 1964 októberében Redondo arról tájékoztatta magyar kapcsolatait, hogy hazájából kereskedelmi küldöttség indul a szocialista országokba. „Széki” maga is találkozott az ENSZ-ben a közép-amerikai ország kereskedelmi miniszterével – 1962–1966 között Bernal Jiménez Monge (1921–1991) töltötte be ezt a tisztséget –, és arra a következtetésre jutott, hogy Costa Rica nehéz gazdasági helyzetére való tekintettel új exportlehetőségeket keres.⁷¹ Redondo révén a kelet-közép-európai kapcsolatok bővítésében szintén érdekelt Rodolfo Solandóval, a Costa Rica-i törvényhozás elnökével is megismerkedett, aki akkor éppen a Lipcsei Nemzetközi Vásárra és onnan Lengyelországba készült, mivel Costa Rica Lengyelországgal tervezett kereskedelmi megállapodást aláírni. A diplomaták mindkét részről támogaták, hogy hasonló lépések történjenek Magyarország irányába is, kávé és banán eladásán kívül esetleg még a bauxitüzlet érdekében.⁷²

A Costa Rica-i ENSZ-diplomata megbízást kapott kormányától, hogy az alumíniumipar fejlesztéséhez próbáljon külföldi partnereket találni, ellensúlyozandó az észak-amerikai érdekeltség, az *Aluminium Company of America* (ALCOA) monopóliumhelyzetét. A magyar felderítő ezen a téren kilátásba helyezte az együttműködés lehetőségét, és megemlítette, hogy négy magyar szakember az ENSZ megbízásá-

68 Még távoli volt, hogy Magyarország megfigyelői státuszt kapjon az Amerikai Államok Szervezetétől. Az 1991. május 26-án következett be. Dömény, 2009. 43.

69 Díaz-Arias et al., 2019. 97.

70 ÁBTL 3. 2. 4. K-1810/66/T. „Abeillé” szervezési jelölt. 0808/„A”-1963. sz. jelentés. Tárgy: Latin-Amerikával és Afrikával kapcsolatos információk. New York, 1963. augusztus 28. 16–17.

71 ÁBTL, a 34. jegyzetben idézett jelentés. New York, 1964. október 20. 40–42.

72 ÁBTL, a 43. jegyzetben idézett jelentés. New York, 1965. február 13. 64–70.

ból éppen Guyanában tanulmányozza a bauxitkitermelés lehetőségeit.⁷³ A budapesti Külügyminisztériumba is eljutott az ötlet a Costa Rica-i alumíniumipar fejlesztésében való esetleges magyar részvételről, de a részletek tisztázása nélkül – hogy tudniillik milyen jellegű segítségre, hány magyar szakemberre lenne igény; a lebonyolítás az ENSZ közvetítésével vagy kétoldalú megállapodás keretében történjék-e – nem hozhattak döntést. Ezért felmerült, hogy ha Costa Rica kormánya valóban komolyan foglalkozik a kérdéssel, a vitás pontok tisztázása érdekében Redondót meghívják Budapestre. „Széki” közben azt a megbízást kapta, hogy derítse ki, a diplomata meghívása milyen visszhangot keltene San Joséban, javítaná-e Redondo pozícióit. A bauxitügy egyben szervezési csalétekül is szolgált. Éreztetni kellett a célszeméllyel, hogy terveit csak akkor támogatják magyar részről, ha hajlandó valóban bizalmas értesülések átadására. Amennyiben ez nem történik meg, a budapesti központban nem látták értelmét, hogy José Redondóval a hírszerzés továbbra is operatív ügyként foglalkozzon.⁷⁴

1965. február elején Budapestről utasították a rezidentet, hogy a Costa Rica-i bauxit kérdését többet ne hozza elő, mert ez a „legenda” – fedőtörténet – nem vált be. A többéves puhatolózás után lassan határozottan el kellett dönteni, hogy Redondo végül is alkalmas-e az ügynöki feladatra. Az utasítás szerint készíteni kellett egy határozott tervet a bevonására. Mivel a jelölt a kapcsolatuk idején tulajdonképpen sosem osztott meg érdemi titkos értesüléseket, már maga a rezidens sem látott esélyt a tanácsos szervezésére, különösen mert közben a köztük lévő szívélyes viszony is meglazult.

Időközben a közép-amerikai politikai helyzet destabilizálódott (az Egyesült Államok partraszállást hajtott végre a Dominikai Köztársaságban;⁷⁵ a konfliktus során felerősödött az amerikai antikommunista gyanakvás; Costa Ricát természeti katasztrófa sújtotta: az Irazú vulkán 1963. márciusi aktivizálódása után másfél éven át károkat okozott, főként az agráriumban, ami nagyon visszavetette a gazdaságot). A térség országaiban a keleti nyitás kérdése háttérbe szorult. „Mint ismeretes, 1965. április elején jobboldali elemek [inkább vélt, mint valós?] sikertelen puccskísérletet hajtottak végre Costa Ricában. Erre való tekintettel a nevezett tervezett magyarországi és egyéb útját nem tudja megvalósítani. A dominikai események tükrében úgy gondoljuk – írja Csatorday Károly⁷⁶ magyar ENSZ-nagykövet New Yorkból,

73 ÁBTL, a 34. jegyzetben idézett jelentés. New York, 1964. október 20. 38–42.

74 ÁBTL 3. 2. 4. K–1810/66/T. „Abeillé” szervezési jelölt. I/12. sz. utasítás „A”-tól Róna elvtársnak! New York. Tárgy: Redondo ügyében. Budapest, 1965. január 11. 52–55.

75 A dominikai belpolitika az alkotmányosan megválasztott szociáldemokrata Juan Bosch elnök elmozdítására szerveződött 1963-as államcsíny óta válságokkal terhelt volt. A krízis az 1965. áprilisi forradalommal tetőzött, és okot adott az Egyesült Államoknak, hogy a Johnson-doktrína szellemében, kommunista veszélyre hivatkozva katonailag is beavatkozzon. Április végén 23 ezer tengerészgyalogos szállt partra a szigetországban, majd május elején az Amerika-közi védelem nevében, de ellentmondva az AÁSZ alapokmányának, amely a be nem avatkozás elvére épült, a kontinens több országa, köztük Costa Rica fegyveres egységei is csatlakoztak az akcióhoz. Ez volt a *Fuerza Interamericana de Pacificación*. Az intervenció 1966 júniusáig tartott. Vö. Magyarics, 2014. 480–481.

76 A jogász végzettségű Csatorday Károly (1926–1972) korábban Pekingben volt diplomata, hazatérve a Külügyminisztérium Protokoll Osztályát vezette, majd Japánban lett magyar követ. New York-i állomás-

1965. június 29-én Péter János külügyminiszternek –, hogy a Costa Rica-i hivatalos szervek egyelőre nem fogják a szocialista országokkal való kereskedelmi kapcsolatok felvételét, illetve kiszélesítését szorgalmazni.⁷⁷

Ugyanakkor vélhetőleg az FBI is felfigyelt a két diplomata meglehetősen intenzív kapcsolatára, és talán figyelmeztették a Costa Rica-it a túlzottan szoros barátság potenciális veszélyeire. A magyar hírszerzés ezekkel a tényezőkkel magyarázta, hogy Redondo magatartása 1965 derekán feltűnően visszahúzódozóbb, óvatosabb lett „Székiel” szemben (kerülte, hogy négy szemközt beszéljenek; érdemi témákat jelenlétében még társaságban sem érintett; korábbi Amerika-ellenességének nyoma sem volt már; ígérte, hogy majd ő jelentkezik, ám ezt követően elhárította a találkozásokat, viszonyukban arra szorítkozott, hogy az ENSZ-székházban messziről üdvözölje, ha összefutottak.)⁷⁸

Érzékelve a változást a magyar hírszerzés úgy határozott, az ügyet haladéktalanul le kell zárni. José Redondót a továbbiakban csak társadalmi kapcsolatként lehetett kezelni. A rezidens önkritikusan megállapította, hogy a rezidentúra túlértékelte Redondo elkötelezettségét. Redondo személyes tulajdonságai folytán mégsem volt alkalmas jelölt: az ígéreteit nem tartotta be, önmagát jelentősebb személyiségnek mutatta, mint amilyen valójában volt. Hazautazásakor a magyar ENSZ-misszió részéről „Széki” mégis udvariasan, formálisan elbúcsúzott tőle: „A nevezett elutazása alkalmából Szilágyi Zoltán, május 15-én, búcsúvacsorán látta vendégül Dr. Redondót és feleségét, aki hazájába visszatérve a jogi egyetem tanára lesz és egyik rokonával együtt ismét ügyvédi irodát nyit.”⁷⁹ Horváth József alosztályvezető az ügyet Budapesten 1966. október 5-én véglegesen lezárta.⁸⁰

Nincs nyoma annak, hogy Redondo személyes kapcsolatainak a magyar hírszerzés más forrásból utánajárt volna. Bizalmas információt voltaképpen sosem kaptak tőle, és a diplomáciai kapcsolatok felvételében végül nem jutott komoly szerephez. Ebből a szempontból sokkal fontosabb volt egy másik, a keleti nyitás mellett elkötelezettebb személy, Ricardo Quesada üzletember, a kommunista párt aktivistája.⁸¹ Ő vezette a párt vállalatát, amely kifejezetten a szocialista országokkal (Német Demokratikus Köztársaság, Lengyelország, Szovjetunió) kereskedett, filmek importjával is foglalkozott. A lipcsei vásáron ő volt Costa Rica képviselője, és aktívan részt vett a lengyel–Costa Rica-i és a jugoszláv–Costa Rica-i kereskedelmi

helyéről 1971-ben tért haza, és korai haláláig külügyminiszter-helyettes volt. 1958-ban kis kötetet publikált *Kína ma és holnap* címmel. Pályájáról lásd: Baráth–Gecsenyi, 2015. 128., 152.

77 MNL OL XIX–J–1–j Costa Rica 1965. 35-ös d. 003521/1 – 72/2. Dr. Redondo Costa Rica-i helyettes ENSZ-képviselő budapesti látogatása. New York, 1965. június 26.

78 ÁBTL 3. 2. 4. K–1810/66/T. „Abeillé” beszervezési jelölt. VI23/65/A-nak. Tárgy: Abeillé ügye. Jelentés. New York, 1965. június 27. 84–86.

79 MNL OL XIX–J–1–j Costa Rica 1966. 33-as d. 001398 – 86/1966. Sz. T. – Tárgy: A Costa ricai ENSZ képviselő távozása. New York, 1966. május 26.

80 ÁBTL 3. 2. 4. K. 1810/66/T. „Abeillé” beszervezési jelölt. BM III/1. Csfség 1-A alosztály. „Abeillé” fn. beszervezési jelölt ügyében. Javsalat. Budapest, 1966. október 5. 92.

81 Később könyvet írt a közép-amerikai indián kultúrákról: Quesada Lopez-Calleja, 1980.

egyezmény előkészítésében.⁸² A közép-amerikai ország 1970-ben felvette a diplomáciai kapcsolatot mind a Szovjetunióval, mind Jugoszláviával, mind Lengyelországgal.⁸³ 1969-től Bulgáriával is megkezdte a tárgyalásokat. Quesada lett az első Kelet-Európába érkező Costa Rica-i követ.

1969 folyamán San José részéről többször kezdeményezték a kereskedelmi kapcsolatok bővítését és egy budapesti kirendeltség felállítását. A magyar Külkereskedelmi Minisztérium tervbe is vette egy ilyen képviselő létesítését, és 1969 szeptemberében négytagú kereskedelmi delegációt fogadott a közép-amerikai országból, amely a térség más országaiban is tárgyalt. Erről a magyar sajtó is röviden beszámolt: „A napokban Jorge Sanchez Menendes ipar- és kereskedelemügyi miniszterhelyettes vezetésével Costa Rica-i küldöttség tárgyalt Budapesten. (...) Bár Magyarország és Costa Rica között nincs kereskedelmi megállapodás, Magyarország évek óta exportál ebbe a tengeren túli országba. (...) Főleg textilt, kerékpártömlőt és -köpenyt exportálunk, importunk nincs. A Costa Rica-i delegációt magyarországi tartózkodása során fogadta dr. Szalai Béla külkereskedelmi miniszterhelyettes, Sós Iván, a Magyar Kereskedelmi Kamara elnökhelyettese, valamint a Magyar Külkereskedelmi Bank és számos külkereskedelmi, ipari vállalat vezetője. A tárgyalások során a két ország kereskedelmi kapcsolatainak bővítési lehetőségeiről folyt eszmecsere. Szóba került gépek, berendezések és beruházási javak exportja Costa Rica-i banán és kávé ellenében.”⁸⁴

Szintén még 1969-ben a Külügyminisztériumban elemzés és előterjesztés készült a potenciális partner gazdasági helyzetéről és a kínákozó lehetőségekről.⁸⁵ A Costa Rica-i fél Dragon Ferenc⁸⁶ Buenos Aires-i magyar követen keresztül jelezte, komoly a szándéka a kapcsolat felvételét illetően: „1970 áprilisában New Yorkban a két ország missziója között lefolyt tárgyalások alapján megállapítható, hogy az új Costa Rica-i kormány május 8-i beiktatását követően kész azonnal felvenni velünk a diplomáciai kapcsolatot.”⁸⁷ (Az már inkább a pszichohistoria körébe tartozó, meszszebbre vezető kérdés, hogy a frissen megválasztott José Figueres Ferrer elnök döntésében, a Szovjetunió és szövetségesei irányába tanúsított nyitottságában mennyi szerepe lehetett a Moszolv KGB-rezidenssel fenntartott barátságának.)

A Kádár-korszak diplomáciáját belülről ismerő Dömény János is ír arról, hogy az ENSZ székhelye alkalmas volt az előkészítő tárgyalások lebonyolítására: „A diplomáciai kapcsolatok létesítésének formalizálása általában az ENSZ székhelyén, New Yorkban történt. Az erről kiadott közös nyilatkozatok mindegyikének volt egy nem nyilvános záradéka, amely pontosan meghatározta a felállítandó kö-

82 MNL OL XIX-J-1-j Costa Rica 1966. 33-as d. 001398/1966. A Külkereskedelmi Minisztérium Tengerentúli Államok Főosztályának feljegyzése: Costa Rica-i kereskedelmi kapcsolatok. Mexikó, 1966. január 5. 1-3.

83 MNL OL XIX-J-1-j Costa Rica, 001439/2/1970. Előterjesztés az Elnöki Tanácsshoz: Magyar-Costa ricai diplomáciai kapcsolatok. Budapest, 1970. április 20. 1-2.

84 Gépet banánért. Gazdasági kapcsolataink Costa Ricával. In: *Magyar Hírlap*, 1969. szeptember 29. 7.

85 MNL OL XIX-J-1-j Costa Rica 002402/1969. Magyar-Costa Rica-i kapcsolatok. Feljegyzés. Budapest, 1969. szeptember 9.

86 Életrajzi adatait lásd: Baráth-Gecsényi, 2015. 158.

87 MNL OL XIX-J-1-j Costa Rica 002402/66/1969. Magyar-Costa Rica-i kapcsolatok. Buenos Aires, 1969. május 21. 1-2. Az 1970-ben győztes elnökjelölt José Figueres Ferrer volt.

vetségek létszámát. Ehhez a latin-amerikai országok képviselői ragaszkodtak. Személyes beszélgetéseken nemegyszer bevallották, hogy ennek a feltételnek a kikötése az amerikai barátaik kérésére történik.”⁸⁸

Mindenesetre, a Magyar Népköztársaság Elnöki Tanácsának készült 1970. április 17-i előterjesztés szerint Vincze József⁸⁹ nagykövet vezetésével külügyi küldöttség indult Dél-Amerika több országába, és a küldöttség egyik célja a kölcsönös kapcsolatfelvétel elősegítése volt Costa Ricával. A delegáció főként a magyar külkereskedelmi vállalatoknak kívánt kedvező feltételeket teremteni, a műszaki cikkeket forgalmazó Feruniont, a képző- és iparművészeti termékeket exportáló Artexet, a textiltermékek külkereskedelmével foglalkozó Hungarotextet és a filmes Hungarofilmet segítve. A küldöttségről szóló előterjesztéssel egy napon a magyar kormány arról is határozott, hogy felveszi a diplomáciai kapcsolatot a közép-amerikai országgal.⁹⁰

Forrás- és irodalomjegyzék

1. Kiadatlan források lelőhelyei

ÁBTL

Állambiztonsági Szolgálatok Történeti Levéltára (Bp.)

MNL OL

Magyar Nemzeti Levéltár Országos Levéltára (Bp.)

2. Kiadott források és szakirodalom

Andrew–Mitrohin

2000 Andrew, Christopher – Mitrohin, Vaszilij: *A Mitrohin-archívum. A KGB otthon és nyugaton*. Bp., 2000.

2006 Andrew, Christopher – Mitrokhin, Vasili: *The Mitrokhin Archive II. The KGB and the World*. London, 2006.

Baráth–Gecsényi

2015 *Főkonzulok, konzulok és nagykövetek 1945–1990*. Szerk.: Baráth Magdolna – Gecsényi Lajos. Bp., 2015.

Batvinis

2007 Batvinis, Raymond J.: *The Origins of FBI Counterintelligence*. Lawrence, 2007.

Díaz-Arias et al.

2019 Díaz-Arias, David – Viales Hurtado, Ronny – Marín Hernández, Juan José: *Historical Dictionary of Costa Rica*. New Edition. Lanham, 2019.

Dömény

2009 Dömény János: *Magyar diplomata Latin-Amerikában*. Szeged, 2009.

⁸⁸ Dömény, 2009. 39.

⁸⁹ Életrajzi adatait lásd: Baráth–Gecsényi, 2015. 292.

⁹⁰ MNL OL XIX–J–1–j Costa Rica 1970. 29-es d. – Külügyminisztérium 001439/1/1970. Előterjesztés a Forradalmi Munkás–Paraszt Kormányhoz. Tárgy: Diplomáciai kapcsolatok létesítése a Magyar Népköztársaság és Costa Rica között. Budapest, 1970. április 17.

Fausto

2011 Fausto, Boris: *Brazília rövid története*. Bp., 2011.

Gazdag

1996 Gazdag Ferenc: *Franciaország története 1945–1995*. Bp., 1996.

Horváth

2001 Horváth Gyula: A populista rendszerek gazdaságpolitikájának néhány vonása (Cárdenas, Perón és Vargas alatt). In: *Acta Scientiarum Socialium*, 4. (2001) 9. sz. 47–72.

Kerekes

1979 Kerekes György: *A kubai forradalom (1959–1975)*. Bp., 1979.

Kovács

2009 Kovács Barnabás: Gibraltár: az önrendelkezési jog újabb erőpróbája. In: *Külügyi Szemle*, 8. (2009) 1. sz. 166–185.

Latell

2008 Latell, Brian: *Kuba Fidel Castro után*. Bp., 2008.

Lehoczki

2007 Lehoczki Bernadett: A regionalizmus három generációja Latin-Amerikában. In: *Köz-gazdaság*, 2. (2007) 3. sz. 97–114.

Magyarics

2014 Magyarics Tamás: *Az Egyesült Államok külpolitikájának története*. II. kiadás. Bp., 2014.

McCullough

1986 McCullough, David: *Óceántól Óceánig. A Panama-csatorna építésének története*. Bp., 1986.

Nagy

2020 Nagy András: *Halálos együttérzés. A „magyar ügy” és az ENSZ, 1956–1963*. Bp., 2020.

Niemeyer

1986 Niemeyer, Eberhardt Victor: Personal Diplomacy: Lyndon B. Johnson and Mexico, 1963–1968. In: *The Southwestern Historical Quarterly*, 90. (1986) 2. sz. 159–186.

Palasik

2013 Palasik Mária: A BM II/3. (Hírszerző) Osztály. In: *A megtorlás szervezete. A politikai rendőrség újjászervezése és működése, 1956–1962*. Szerk.: Cseh Gergő Bendegúz – Okváth Imre. Bp., 2013. 47–101.

Pirityi

2002 Pirityi Sándor: Kuba, 1962. In: *Új Honvédségi Szemle*, 59. (2002) 9. sz. 91–103.

Reid Martz

1968 Reid Martz, Mary Jeanne: Ecuador and the Eleventh Inter-American Conference. In: *Journal of Inter-American Studies*, 10. (1968) 2. sz. 306–327. DOI: <https://doi.org/10.2307/165392>.

Quesada Lopez-Calleja

1980 Quesada Lopez-Calleja, Ricardo: *Costa Rica. La frontera sur de Mesoamérica*. San José, 1980.

Sáringer

2005 Sáringer János: *Adattár a magyar külügyi szolgálat történetéhez 1920–1944. A külügyi tárca költségvetése, a magyar külpolitika fő irányai és a külföldi szolgálat*. Bp., 2005.

Soto

1991 Soto, Willy: Costa Rica y la federacion Centroamericana fundamentos historicos del aislacionismo. In: *Anuario de Estudios Centroamericanos*, 17. (1991) 2. sz. 15–30.

Torbágyi

2007 Torbágyi Péter: *Magyar vándormozgalmak és szóránnyközösségek Latin-Amerikában a második világháború kitöréséig*. Szeged, 2007.

2009 Torbágyi Péter: *Magyar kivándorlás Latin-Amerikába az első világháború előtt*. Szeged, 2009.

Tóth

2013 Tóth Eszter: A politikai és gazdasági hírszerzés szervezettörténete. In: *A megtorlás szervezete. A politikai rendőrség újjászervezése és működése, 1956–1962*. Szerk.: Cseh Gergő Bendegúz – Okváth Imre. Bp., 2013. 381–445.

Wittman

1978 Wittman Tibor: *Latin-Amerika története*. II. kiadás. Bp., 1978.

ISTVÁN PÁL – ÁGNES JUDIT SZILÁGYI

DIALOGUE IN THE UNO

CONTRIBUTIONS TO THE HISTORY OF THE ESTABLISHMENT OF THE DIPLOMATIC RELATIONS BETWEEN HUNGARY AND COSTA RICA

This paper aimed at providing a glimpse at the background negotiations between the late Hungarian People's Republic and Costa Rica, the Central-American small state, that was taking place in UN Palace of New York. Zoltán Szilágyi who was a member of the Hungarian Permanent Mission to the UN and a co-optee of the state security tried to form and maintain a friendly relationship with Jose Louis Redondo deputy leader of the Costa Rican UNO-representation. The Ministry of External Affairs and III/I. (Intelligence) Directorate of the Ministry of Internal Affairs tried to exploit the potential Anti-American sentiments of Redondo in the hope of a later recruitment. The purpose of the latter would have been to reconnoiter the foreign policy of the United States toward Latin-America through the 'backdoor' at the Soviets requests and, on the other hand, to influence the Costa-Rican political sphere for the sake of an approach to Hungary and the Eastern Bloc in general.

Ára: 600 Ft
Előfizetőknek: 500 Ft

TERJESZTI A MAGYAR POSTA

Előfizethető személyesen a postahelyeken és a kézbesítőknél, vagy a Központi Hírlap Iroda zöldszámán: 06-80/444-444, e-mailen: hirlapelofizetes@posta.hu, faxon: 1-303-3440, vagy levélben a Magyar Posta Zrt. Központi Hírlap Iroda, Budapest 1008 címen.

Számonként megvásárolható a Bölcsészettudományi Kutatóközpont Történettudományi Intézetében (1097 Budapest, Tóth Kálmán utca 4., telefon: 224-6700/4624, 4626 mellék), illetve a Penna Bölcsész Könyvesboltban (1053 Budapest, Magyar utca 40., telefon: 06 30/203-1769).

A Világtörténet 2021-es évfolyamának megjelenését a Magyar Tudományos Akadémia, a Nemzeti Kulturális Alap és az ELKH Titkársága támogatja

nka
Nemzeti Kulturális Alap

ELKH | Eötvös Loránd
Kutatási Hálózat